

OSPOD je zkratka pro **Orgán** (případně Odbor) **sociálně-právní ochrany dětí**¹. Jde o instituci státu dohlížející, aby žádné dítě psychicky a fyzicky nestrádalo a mohlo se zdravě vyvíjet. OSPOD se aktivně zabývá ochranou dětí, které jsou identifikovány jako ohrožené. Za ty jsou považovány zejména děti, které přišly o rodiče, nebo se o ně jejich rodiče nemohou z nějakého důvodu řádně postarat (to se týká i nezletilých cizinců bez doprovodu); děti, jejichž rodiče neplní rodičovské povinnosti dané zákonem, děti v ústavní výchově nebo náhradní péči; děti, které mohou být ohroženy násilím, zanedbáváním, zneužíváním či týráním, nebo trpí závislostmi. OSPOD se také zabývá dětmi, které samy páchají trestnou činnost, těm se věnují kurátoři pro mládež. V pravomoci OSPOD jsou **všechny děti mladší 18 let nacházející se na území ČR**. Konkrétní úkony ochrany dětí zajišťuje OSPOD na místně příslušném **Obecním úřadě** a kontakty najdete na webu vaší samosprávy. Pokud rodina neumí dobře česky, OSPOD by jim měl být schopen zajistit bezplatné tlumočení.

Na OSPOD by se měl obrátit každý, kdo má pocit, že dochází k ohrožení dítěte. Pokud na dítěti opakovaně pozorujete stopy násilí nebo je dlouhodobě zanedbané, hladové, špinavé nebo traumatizované, je na místě to hlásit OSPODu. Zejména u závažných porušování práv dítěte, jako je týrání a zneužívání, existuje dokonce oznamovací povinnost. Kdo tedy o takové závažné skutečnosti ví a nekontaktuje OSPOD a Policii ČR, dokonce sám porušuje zákon. Povinnost nahlásit dítě OSPODu má m. j. škola při výskytu neomluvených hodin nebo velkého počtu absencí s podezřením na zanedbání povinnosti školní docházky ze strany rodičů. Oznámení OSPODu je možné i anonymně a obrátit se na něj mohou i samy děti.

Každé oznámení o možném ohrožení dítěte je OSPOD povinen prošetřit. Pracovníci se přitom dotazují rodičů, školy i dítěte a provádějí šetření v domácnosti hlavně s ohledem na to, jestli splňuje základní hygienické normy a jestli má dítě kde spát a učit se. OSPOD zahájí spolupráci se zákonnými zástupci a pak průběžně situaci dítěte sleduje. Pracovníci mají právo hovořit s dítětem o samotě bez přítomnosti rodičů.

OSPOD může také zákonným zástupcům doporučit využití návazných služeb a odborníků. To mohou být terapeutické služby, služby lékařů a dalších specialistů (např. dětský psycholog, apod.), sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, ale i volnočasové aktivity aj. V nezbytných případech může OSPOD využívání takových služeb zákonným zástupcům i nařídit. OSPOD ve spolupráci s rodiči, a případně s dalšími aktéry, vytvoří plán ochrany dítěte a jeho plnění pravidelně vyhodnocuje. K tomu slouží i zprávy, které si OSPOD od lidí a organizací pracujících s dítětem vyžádává. Kromě specifických případů mají zákonní zástupci právo nahlížet do spisové dokumentace OSPODu.

Rodiče mají povinnost s OSPODem spolupracovat a řádně a včas se dostavit na schůzky s pracovníky OSPOD, případně i na setkání se zástupci školy či dalšími odborníky. V extrémních případech, kdy je dítě v bezprostředním ohrožení, nebo když selžou všechny ostatní prostředky a domluvené kroky, může OSPOD podat návrh k odebrání dítěte z rodiny - a to i okamžitě - pomocí tzv. rychlého předběžného opatření. Dále situaci dítěte projednává soud, který může rozhodnout o odebrání dítěte z rodiny na delší dobu. Takové soudní rozhodnutí je pak pravidelně revidováno a OSPOD mezitím, je-li to možné, s rodiči dále aktivně pracuje na tom, aby byly naplněny podmínky pro návrat dítěte do rodiny.

Úkolem OSPODu je ale především řešit nepříznivou situaci dítěte a jeho rodiny a pomoci zákonným zástupcům zajistit podmínky pro bezpečí a pohodu dítěte, jeho další zdravý vývoj a vzdělávání. Může pomoci zlepšit špatnou komunikaci mezi rodiči a školou. V případě, že problémy dítěte vycházejí z nevyhovující finanční nebo bytové situace, může pomoci tyto problémy řešit a pomoci rodičům získat prostředky na bydlení, stravu, školní pomůcky, najít vyhovující bydlení, nebo služby které pomohou zlepšit špatnou komunikaci a vztahy v rodině. OSPOD by měl být tedy ze své podstaty v první řadě **nápomocný** orgán pro zlepšení situace dítěte i komunikace v rodině.

Poznámka pod čarou:

1) Základním zákonem, podle kterého OSPOD pracuje, je Zákon o sociálně-právní ochraně dětí (359/1999 Sb.)

OSPOD Y LA PROTECCIÓN SOCIAL Y JURÍDICA DE LOS MENORES EN LA REPÚBLICA CHECA

OSPOD es una sigla de la **Autoridad** (o Departamento) **para la protección social y jurídica de los meores**.¹ Es una institución del Estado que vela por que ningún niño sufra psicológica y físicamente y pueda desarrollarse de forma saludable. La OSPOD participa activamente en la protección de los niños identificados como en situación de riesgo. Entre ellos se incluyen los niños que han perdido a sus padres o cuyos padres, por alguna razón, son incapaces de cuidar de ellos adecuadamente (esto también se aplica a los menores extranjeros no acompañados); los niños cuyos padres no cumplen con sus obligaciones parentales según la ley; los niños en cuidado institucional o en hogares de acogida; los niños que pueden estar en riesgo de violencia, negligencia, abuso o maltrato, o que sufren adicciones. La OSPOD también se ocupa de los menores que cometen delitos penales, de los que se ocupan los agentes de libertad vigilada de menores. La OSPOD tiene jurisdicción sobre **todos los niños menores de 18 años en el territorio del país**. Las tareas específicas de protección de los menores son llevadas a cabo por la OSPOD en la **autoridad municipal** local y los contactos se pueden encontrar en la página web de su municipio. Si la familia no habla bien checo, la OSPOD debería poder proporcionarles interpretación gratuita.

Cualquier persona que considere que un niño está en peligro debe ponerse en contacto con la OSPOD. Si se observan signos repetidos de violencia sobre un niño o si un niño está desatendido, hambriento, sucio o traumatizado durante mucho tiempo, conviene informar la OSPOD. Especialmente en el caso de violaciones graves de los derechos del niño, como abusos y malos tratos, existe incluso la obligación de denunciar, por lo que quienes conozcan hechos tan graves y no se pongan en contacto con la OSPOD y la policía están infringiendo a su vez la ley. La escuela está obligada a denunciar a un niño a la OSPOD cuando hay ausencias injustificadas o un gran número de ausencias con sospecha de negligencia por parte de los padres. La denuncia a la OSPOD también puede hacerse de forma anónima y pueden hacerla los propios niños.

La OSPOD está obligada a investigar cualquier denuncia de posible peligro para un niño. Para ello, entrevista a los padres, a la escuela y al niño y lleva a cabo una investigación en el hogar, principalmente en lo que respecta a si cumple las normas básicas de higiene y si el niño dispone de un lugar para dormir y estudiar. La OSPOD inicia la cooperación con los representantes legales y después supervisa la situación del niño de forma continuada. Los trabajadores tienen derecho a hablar a solas con el niño sin que estén presentes los padres.

La OSPOD también puede recomendar a los representantes legales el uso de servicios y profesionales de seguimiento. Puede tratarse de servicios terapéuticos, servicios de médicos y otros especialistas (por ejemplo, psicólogos infantiles, etc.), servicios de activación social para familias con hijos, así como actividades de ocio, etc. En los casos necesarios, la OSPOD también puede ordenar el uso de dichos servicios a los representantes legales. La OSPOD, en cooperación con los padres y, en su caso, otros actores, elaborará un plan de protección del menor y evaluará periódicamente su aplicación. Esto también se hace mediante informes solicitados por la OSPOD a las personas y organizaciones que trabajan con el niño. Salvo en casos específicos, los representantes legales tienen derecho a consultar los expedientes de la OSPOD.

Los padres tienen la obligación de cooperar con la OSPOD y de asistir a las reuniones con el personal de la OSPOD, o incluso a las reuniones con los representantes de la escuela u otros profesionales, de forma adecuada y puntual. En casos extremos, cuando el menor se encuentra en peligro inminente o cuando han fracasado todos los demás medios y medidas acordadas, la OSPOD puede presentar una moción para separar al menor de la familia – incluso inmediatamente – mediante la denominada “medida provisional rápida”. A continuación, el tribunal examina la situación del menor y puede decidir separarlo de la familia durante un período más largo. Esta decisión judicial se revisa periódicamente y, mientras tanto, la OSPOD sigue trabajando activamente con los padres, si es posible, para garantizar que se cumplen las condiciones para el retorno del menor a la familia.

Sin embargo, la tarea de la OSPOD consiste principalmente en abordar la situación desfavorable del niño y su familia y ayudar a los representantes legales a garantizar las condiciones para la seguridad y el bienestar del niño, su posterior desarrollo saludable y su educación. Puede ayudar a mejorar la mala comunicación entre los padres y la escuela. Si los problemas del menor se derivan de una situación económica o de vivienda insatisfactoria, puede ayudar a resolver estos problemas y ayudar a los padres a obtener fondos para vivienda, alimentos, material escolar, encontrar una vivienda adecuada o servicios que ayuden a mejorar la mala comunicación y las relaciones familiares. Por lo tanto, la OSPOD debe ser, por su propia naturaleza, principalmente una agencia **de ayuda** para mejorar la situación del niño y la comunicación dentro de la familia.

1) La ley básica bajo la que trabaja la OSPOD es la Ley de Protección Social y Jurídica de los Menores (359/1999 Coll.)